

Overweging zondag 13 juni 2010
Gereformeerde Kerk van Loosdrecht
Ds. Stefan Dijkhuizen

Lezingen: Hooglied 4:16-5:8 & Lucas 7:36-8:3

Overweging:

Geliefden van onze Heer,

Geurende balsem, zoete vruchten, dronken en ziek zijn van liefde – zo zingt voor ons vanmorgen het lied der liederen – het boek Hooglied. Tranen, natte voeten die worden gedroogd met vrouwenhaar, ge-kus en dure, geurige olie – dat verhaalt het evangelie ons.

Ik hoop – maar dat moet haast wel met twee van zulke lezingen – dat iedereen met alle zintuigen is gespitst. Geloven, theologie en de praten over God en kerk, het gebeurt zo vaak en zo eenzijdig met het hoofd, helaas. Maar vanochtend is dat helemaal anders. Vanochtend horen we de taal van het hart, ruiken we de zoete geur van liefde, en is het haast onmogelijk om niet iets van de heftige emotie van de naamloze vrouw bij Jezus mee te voelen.

Ik denk dat we blij mogen zijn dat juist deze twee lezingen op het leesrooster staan. Nu we vanmorgen ook de Maaltijd van de Heer met elkaar zullen vieren. Ik geloof namelijk dat dat vieren met brood en wijn ook alles te maken heeft met hart, ziel en zintuigen. En niet allereerst, zoals in het verleden vaak wel het geval was, een zaak van het verstand, van een onwrikbaar geloof, en van de angst dat je jezelf een oordeel zou eten of drinken. Weet wat je eet!

Nee. Vandaag vieren we een liefdesmaal. Een maal waarin we Jezus willen gedenken. Hij is bij ons in de eenvoudige symbolen van brood en wijn. Een liefdesmaal, omdat we samen mogen delen in zijn tekenen van liefde en genade. En hoe mooi klinken daar dan die woorden uit Hooglied bij: 'Eet, vriend en vriendin! Drink, en wordt dronken van de liefde!' Het zou toch prachtig zijn als we daar ook maar iets van zouden kunnen ervaren! Dat het hier werkelijk lekker zou ruiken, dat het zoet is wat we met elkaar zullen proeven: Jezus met ons, Gods liefde.

In die zin zou je kunnen zeggen dat vanmorgen het 'Woord', de preek, de uitleg eigenlijk van ondergeschikt belang is. Met brood en wijn, met liefdesgaven, zo wil Jezus hier zijn. Zinnenprikkelend, emotioneel, hartstochtelijk.

Daarom, in bescheidenheid, een paar opmerkingen bij deze lezingen, die dus vooral ons hart willen aanspreken, en niet zo zeer ons hoofd. Dat hoofd hebben we door de week vaak al vol genoeg.

We lezen niet zo vaak uit het boek Hooglied. Een enkele keer bij een huwelijksviering. Dat het niet zo vaak gelezen wordt, heeft ongetwijfeld te maken met de ronduit lichamelijke liefdestaal. De naam van God komt er formeel gesproken niet in voor. En om wie gaat het in dit boekje, wie zijn de 'ik' en 'wij'?

Vermoedelijk werden deze liederen oorspronkelijk op bruiloftsfeesten van het volk Israël gezongen. In de Hebreeuwse bijbel heet het boek niet voor niets 'Lied der liederen', oftewel, het mooiste lied. De ideale liefde, en alle verlangen, emotie en lichamelijkeheid die daarbij horen, worden er hartstochtelijk in bezongen.

Later is geprobeerd het boek Hooglied vooral symbolisch te lezen. Het zou gaan om God en zijn volk, of Christus en zijn bruid, de kerk. Of men wilde het zelfs helemaal uit de Bijbel weg laten. Gelukkig is het zover nooit gekomen! Ik denk dat we vandaag de dag dankbaar moeten zijn met zo'n uniek boek, en een taal waarin alle zintuigen worden aangesproken. Waarin leven, geloven en liefhebben met hart en ziel gebeurt.

De passage van vandaag vormt precies het midden van het boekje. Een passage waarin man en vrouw, vriend en vriendin, hun verlangen naar elkaar uitspreken. Waarin ze zichzelf uiten in taal van de geur en de smaak. De liefde maakt hen dronken, zelfs ziek. Het gaat over elkaar beminnen, elkaar open doen en elkaar zoeken.

Bovendien is dit gedeelte een unieke illustratie bij de lezing uit Lucas. Ook daar gaat het immers over eten en drinken. Ook daar is het de emotie die overheerst, althans bij de vrouw, maar ook bij Jezus. Niet bij Simon de Farizeeër, niet bij de andere tafelgenoten. Maar juist door deze grote tegenstelling wordt duidelijk hoezeer het Jezus gaat om liefde en vergeving, en niet om zonde, of om normen en waarden.

En ik denk – maar dat is een stap verder – dat juist ook die gedachte bij het vieren van ons Avondmaal het allerbelangrijkste is: Het Avondmaal is een liefdesmaal. Waarin centraal staat de dankbaarheid, de vergeving, de gemeenschap, het onvoorwaardelijk bij Jezus mogen horen. Niet het hoofd, maar het hart laten spreken, niet de angst maar het vertrouwen, niet het doen, maar het met lege handen mogen ontvangen.

In die zin schildert de evangelist ons een verhaal voor, waarin een sterke tweedeling naar voren komt. De vrouw, zonder naam, maar door de kerkelijke traditie op jammerlijke wijze geïdentificeerd als Maria Magdalena en prostituee enerzijds, en Simon de Farizeeër anderzijds. Beiden ontmoeten zij Jezus, beiden zijn ze zo dicht bij hem. Maar wie herkent hem nu echt?

De ogenschijnlijk keurige maaltijd waar Simon Jezus voor had uitgenodigd, samen met andere wetgeleerden, loopt uit in een consternatie. Een groter verschil tussen de onberispelijke geestelijke leraren, mannen van de Wet, en de vrouw, die bekend stond als zondares, is al nauwelijks voorstelbaar. En daarbij overtreedt zij ook nog eens alle fatsoen door Jezus' voeten met haar tranen nat te maken, en met haar losse haar – een schande in die tijd! – af te drogen. En alsof het allemaal niet genoeg is, zalft ze Jezus' voeten ook nog eens met peperdure olie.

Simon spreekt zich niet uit. Hij denkt vooral 'bij zichzelf' zo staat er. Deze vrouw, en die Jezus: Hij kan geen profeet zijn! Heel herkenbaar. Wij vinden vaak ook van alles en nog wat, maar zeggen dat dan niet. Maar met gedistantieerd denken en oordelen kom je er vandaag niet. Laat staan dat je er de zoete geur van de liefde mee kunt herkennen...

Daarom stelt Jezus hem een vraag door een korte gelijkenis te vertellen van de twee schuldenaren. 'Wie van de twee zal de meeste liefde betonen?' Simon mag zelf het antwoord geven.

Wie weet wat vergeving en opnieuw kunnen beginnen werkelijk betekenen, kan ook veel liefde tonen, zegt Jezus. Als je dat niet weet, Simon, dat toon je ook geen liefde. Dan is er geen water om mijn voeten te wassen. Dan kus je me niet als een echte gastheer die zijn gast verwelkomt. Dan is er geen olie om mijn hoofd te zalven. Hele gewone dingen in die tijd, die hoorden bij de gastvrijheid en de rituelen rondom de maaltijd.

De vrouw, waarvan we nagenoeg niets weten dan de roddels in het dorp, geeft alles in haar hartstocht en liefde. En Simon, een onberispelijk man van aanzien, kan zelfs het minste teken van liefde niet aan Jezus verlenen. De vrouw zonder naam, een onbekende, wordt werkelijk gekend door Jezus. Simon en zijn tafelenoten komen niet verder dan allerlei bedenkingen bij zichzelf.

Het verhaal eindigt in die zin open. De vrouw heeft het leven weer terug, maar wat het antwoord is van Simon en co, weten we niet.

Wij gedenken straks onze Heer in zijn liefdesmaal voor ons. Zijn onvoorwaardelijke liefde voor ons allemaal. Hij spreekt ons aan in ons hart. Met alle zintuigen. Aan de maaltijd met Hem is plaats voor iedereen, juist nu kan zijn diepe verbondenheid met ons herkend en ervaren worden. Kom dan, vrienden en vriendinnen van onze Heer! Ruik het, proef die eindeloze goedheid, en deel die met elkaar. Eet en drink, en word dronken van zijn liefde!

In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Amen.